

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Warszawa, dnia 7 stycznia 2026 r.

OPINIA

Związku Rzemiosła Polskiego

**dot. rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie
praktycznej nauki zawodu (Dz.U. 2019 poz. 391)**

1. Przedmiot opinii – wprowadzenie.

Niniejsza opinia dotyczy Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu (Dz.U. 2019 poz. 391), do wydania którego delegację zapisano w art. 120 ust. 4 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. 2016 poz. 1043).

Przywołany przepis ustawy wskazuje, że minister właściwy do spraw oświaty i wychowania w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, warunki i tryb organizowania praktycznej nauki zawodu, uwzględniając zakres spraw, które powinny być określone w umowie, zawartej pomiędzy szkołą a podmiotem organizującym praktyczną naukę (pracodawcą, indywidualnym gospodarstwem rolnym, branżowym centrum umiejętności, centrum kształcenia zawodowego, warsztatem szkolnym, pracownią szkolną lub placówką kształcenia ustawicznego), która powinna określać w szczególności sposób ponoszenia kosztów realizowania praktycznej nauki zawodu, w tym prawa i obowiązki stron umowy. Ponadto, zgodnie z ustawą, w rozporządzeniu powinno być określone przeznaczenie środków finansowych, kwalifikacje wymagane od osób prowadzących praktyczną naukę zawodu i przysługujące im uprawnienia, ramowy program kursu pedagogicznego dla instruktorów praktycznej nauki zawodu oraz zakres informacji jakie umieszcza się na zaświadczeniu wydawanym po ukończeniu tego kursu.

Opinia powstała w ramach projektu, pt. „Monitorowanie prawa przez organizacje rzemiosła w zakresie zatrudnienia i umiejętności” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus 2021-2027 w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (nr umowy: FERS.04.03-IP.06-0001/24).

Głównym celem obowiązującego rozporządzenia jest zatem kompleksowe uregulowanie zasad organizacji praktycznej nauki zawodu w systemie edukacji zawodowej, w sposób zapewniający spójność, jakość i bezpieczeństwo procesu kształcenia praktycznego.

Praktyczna nauka zawodu jest podstawową formą działalności dydaktyczno-wychowawczej i stanowi obowiązkowe zajęcia edukacyjne w szkole prowadzącej kształcenie zawodowe. Jest organizowana w formie zajęć praktycznych (w pracowniach) lub w formie praktyk zawodowych (u pracodawców), a jej celem jest wyposażenie uczniów w umiejętności praktyczne do przyszłej pracy w danym zawodzie. Ponadto, praktyki zawodowe organizuje się dla uczniów w celu zastosowania i pogłębienia zdobytej wiedzy i umiejętności zawodowych w rzeczywistych warunkach pracy.

Zajęcia praktyczne u pracodawców odbywają się na zasadach dualnego modelu kształcenia, w ramach umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego, zawartej między młodocianym, a pracodawcą lub w ramach umowy o praktyczną naukę zawodu, zawartej między dyrektorem szkoły, a pracodawcą przyjmującym uczniów na praktyczną naukę zawodu.

Kwalifikacje (wiedzę i umiejętności oraz kompetencje personalne i społeczne) nabywane przez uczniów na zajęciach praktycznych i praktykach zawodowych oraz wymiar godzin tych zajęć i praktyk określone są w programie nauczania danego zawodu. Rozporządzenie zawiera natomiast ogólne limity godzin praktycznej nauki wskazując ich minimalny i maksymalny wymiar uwzględniając wiek, specyfikę funkcjonowania ucznia z niepełnosprawnościami i rodzaj zawodu.

Przedmiotowe rozporządzenie stosuje się do uczniów i słuchaczy publicznych szkół ponadpodstawowych prowadzących kształcenie zawodowe: techników, branżowych szkół I stopnia, branżowych szkół II stopnia i szkół policealnych, w tym również do młodocianych pracowników, odbywających praktyczną naukę zawodu w ramach przygotowania zawodowego. Praktyczna nauka zawodu uczniów i młodocianych jest prowadzona indywidualnie lub w grupach.

Rozporządzenie w aktualnej formie obowiązuje już 6 lat. Jego zakres i forma pomimo licznych zmian w prawie oświatowym nie uległy zmianom.

Opinia powstała w ramach projektu, pt. „Monitorowanie prawa przez organizacje rzemiosła w zakresie zatrudnienia i umiejętności” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus 2021-2027 w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (nr umowy: FERS.04.03-IP.06-0001/24).

Rozporządzenie w sprawie praktycznej nauki zawodu nie zawiera wszystkich istotnych dla realizacji praktycznej nauki zawodu rozwiązań.

Istotne kwestie w tej materii są określone, m.in. w samej ustawie Prawo oświatowe, np. w zakresie wymagań dotyczących instruktorów praktycznej nauki zawodu - Instruktorami nie mogą być osoby karane za umyślne przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu, przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, a także przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece (art. 120 ust 3a). Instruktorzy nie mogą mieć orzeczonego zakazu prowadzenia działalności związanej z wychowywaniem i edukacją małoletnich lub opieką nad nimi, czy też zakazu przebywania w określonych środowiskach lub miejscach i kontaktowania się z określonymi osobami lub zakazu opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu.

Ponadto, kwestie zatrudnienia młodocianych są uregulowane w Ustawie z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz.U. 2025 poz. 277, 807) i wydanym na jej podstawie (art. 191 § 3 i art. 195 § 2) Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie przygotowania zawodowego młodocianych i ich wynagradzania (Dz.U. 2018 poz. 2010 z późn. zm.), w którym zawarto regulacje dotyczące odbywania przygotowania zawodowego, nauki zawodu i przyuczenia do wykonywania określonej pracy, a także zasady wynagradzania młodocianych pracowników. Organizacja praktycznej nauki zawodu generuje koszty i wymaga zaangażowania czasu pracodawcy lub jego pracowników, a jej dofinansowanie obecnie jest zdecydowanie zbyt niskie i wynosi obecnie 10 824 zł (lub 13 394 zł dla zawodów wskazanych przez ministra) na 36 miesięcy nauki zawodu, tj. ok 3,60 zł za godzinę. Refundacja wynagrodzenia młodocianego pracownika, który uczy się dopiero praktycznych umiejętności zawodowych, jest również niezwykle skromna i wynosi obecnie dla poszczególnych roczników odpowiednio dla pierwszego, drugiego i trzeciego roku nauki 8%, 9% i 10% przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego (obecnie od 1.12.2025 do 28.02.2026 r.: 701,74 zł, 789,45zł i 877,17 zł), co w odniesieniu do liczby godzin praktycznej nauki zawodu wynosi godzinowo na I rok nauki 14,62 zł; na II rok nauki 12,34 zł i na III rok nauki 9,33 zł. Powyższe kwoty mogą działać demotywująco na posiadającego coraz wyższe umiejętności młodocianego pracownika. Biorąc pod uwagę obowiązujące aktualnie (od 1 stycznia 2025 r.) minimalne

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

wynagrodzenie za pracę zgodnie ze stawką godzinową wynoszącą 30,50 zł, minimalne kwoty refundacji odpowiadają, tylko ok. 23 godzinom, 26 godzinom i 29 godzinom pracy.

Ponadto, kwestie refundacji wynagrodzeń wypłacanych młodocianym pracownikom oraz składek na ubezpieczenia społeczne od refundowanych wynagrodzeń, a także kwestie limitów refundacji przysługujących pracodawcy lub limitów młodocianych pracowników przypadających na jednego instruktora praktycznej nauki zawodu określa ustawa z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia (Dz.U. 2025 poz. 620). Od wielu lat środowisko rzemiosła apeluje o wprowadzenie przepisów prawnych odnoszących się do refundacji wynagrodzeń i składek za zatrudnienie młodocianych pracowników. Apele dotyczą zwiększenia środków na refundację oraz umożliwienia jej wypłaty w przypadku powtarzania roku nauki przez młodocianego pracownika. Brak refundacji w przypadku powtarzania roku nauki pozbawia pracodawcę wsparcia finansowego, mimo ponoszenia przez niego realnych kosztów i zaangażowania w proces kształcenia, często z przyczyn niezależnych od niego. Tymczasem szkoła, do której uczęszcza młodociany pracownik powtarzający rok nauki, otrzymuje pełną subwencję oświatową. Brak adekwatnego wsparcia finansowego dla pracodawcy stanowi zatem nieuzasadnioną barierę dla rozwoju i upowszechnienia zatrudnienia młodocianych pracowników na umowę o pracę w celu przygotowania zawodowego, tj. w ramach praktycznej nauki zawodu.

Dodatkowo w Rozporządzeniu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 listopada 2025 r. w sprawie refundowania ze środków Funduszu Pracy wynagrodzeń wypłacanych młodocianym pracownikom określono szczegółowe warunki i tryb refundowania pracodawcom ze środków Funduszu Pracy wynagrodzeń wypłacanych młodocianym pracownikom oraz składek na ubezpieczenia społeczne od refundowanych wynagrodzeń.

2. Istota istniejących rozwiązań i ocena ich skutków.

Rozporządzenie w sprawie praktycznej nauki zawodu wydane przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy - zgodnie z ustawą Prawo oświatowe, określa:

- 1) warunki i tryb organizowania praktycznej nauki zawodu;
- 2) zakres spraw określonych w umowie zawartej pomiędzy szkołą a podmiotem przyjmującym uczniów lub słuchaczy na praktyczną naukę zawodu;
- 3) przeznaczenie środków finansowych, które szkoły prowadzące kształcenie zawodowe przekazują podmiotom przyjmującym uczniów na praktyczną naukę zawodu;
- 4) kwalifikacje wymagane od osób prowadzących praktyczną naukę zawodu i przysługujące im uprawnienia;
- 5) ramowy program kursu pedagogicznego dla instruktorów praktycznej nauki zawodu oraz zakres informacji, jakie umieszcza się na zaświadczeniu wydawanym po ukończeniu tego kursu.

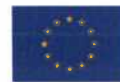
Wskazany zakres, dotyczący praktycznej nauki zawodu nie jest kompletny i nie zawiera wszystkich istotnych dla realizacji praktycznej nauki zawodu rozwiązań.

Mnogość regulacji dotyczących różnych aspektów dualnego modelu kształcenia, stanowi istotne wyzwanie dla wszystkich osób nim zainteresowanych.

Rozporządzenie w sprawie praktycznej nauki zawodu, nie dokonuje jednoznacznego rozróżnienia pomiędzy dwiema podstawowymi formami realizacji praktycznej nauki zawodu:

- praktykami zawodowymi organizowanymi przez szkołę – realizowanymi najczęściej w technikach i szkołach policealnych, zgodnie z programem nauczania oraz we współpracy z podmiotami zewnętrznymi;
- przygotowaniem zawodowym młodocianych pracowników – prowadzonym przez pracodawców, w szczególności zakłady rzemieślnicze, na podstawie umowy o pracę, zgodnie z przepisami Kodeksu pracy oraz ustawą o rzemiośle.

Opinia powstała w ramach projektu, pt. „Monitorowanie prawa przez organizacje rzemiosła w zakresie zatrudnienia i umiejętności” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus 2021-2027 w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (nr umowy: FERS.04.03-IP.06-0001/24).

Powyższe skutkuje nie tylko trudnościami interpretacyjnymi, ale również trudnościami w zakresie ich organizacji, nadzoru i oceny. Nieprecyzyjne zapisy, dotyczące zakresu odpowiedzialności szkoły i pracodawcy, sposobu dokumentowania przebiegu nauki czy kwalifikacji osób prowadzących naukę prowadzą do niespójności w stosowaniu przepisów przez organy nadzoru pedagogicznego, dyrektorów szkół oraz pracodawców.

Podkreślić należy, że przepisy dotyczące przygotowania zawodowego młodocianych pracowników można uznać za wprowadzane niejako posiłkowo, „przy okazji” na co wyraźnie wskazuje użyte sformułowanie, że przepisy Rozporządzenia mają zastosowanie „odpowiednio”. Taki zabieg legislacyjny oznacza, że przepisy rozporządzenia przewidziane są w pierwszej kolejności do uczniów, ale mają zastosowanie również do młodocianych pracowników. Jest to istotny mankament rozporządzenia, które poprzez odpowiednie zastosowanie do młodocianych wchodzi w de facto i de iure nie tylko w materię określoną przez Prawo oświatowe, ale również w obszar ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (dalej: „Kodeks pracy”), a dokładnie Dział IX dotyczący zatrudniania młodocianych.

Materia dotycząca praktycznej nauki zawodu powinna znaleźć się kompleksowo w jednym rozporządzeniu lub być przeniesiona do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie przygotowania zawodowego młodocianych i ich wynagradzania (Dz.U. z 2018 r. poz. 2010). Przeniesienie może pozwolić na uniknięcie stosowania różnych określeń i odniesień raz do „uczniów”, a innym razem odpowiednio, czyli w ograniczonym zakresie do „młodocianych pracowników”.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu (Dz.U. 2019 poz. 391) wykazuje zakresową niezgodność z art. 120 ust. 1, 1a, 2, 3a i 4 Prawa oświatowego. Uzasadnieniem takiej oceny jest delegacja ustawowa zawarta w art. 120 ust. 4 Prawa oświatowego, zgodnie z którą: *„Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, warunki i tryb organizowania praktycznej nauki zawodu, uwzględniając zakres spraw, które powinny być określone w umowie, o której mowa w ust. 2, w tym prawa i obowiązki podmiotów, o których mowa w ust. 1, oraz przeznaczenie środków finansowych,*

o których mowa w art. 121, kwalifikacje wymagane od osób prowadzących praktyczną naukę zawodu i przysługujące im uprawnienia, ramowy program kursu pedagogicznego dla instruktorów praktycznej nauki zawodu oraz zakres informacji jakie umieszcza się na zaświadczeniu wydawanym po ukończeniu tego kursu”.

Wskazany w delegacji ustawowej ust. 2 dotyczy umowy zawieranej pomiędzy szkołą a podmiotem prowadzącym naukę zawodu, a nie umowy o pracę z młodocianym pracownikiem. Co więcej art. 120 ust. 5 Prawa oświatowego wskazuje, że: „Przepisy ust. 1, 1a, 2, 3a i 4 stosuje się odpowiednio do młodocianych pracowników odbywających praktyczną naukę zawodu w ramach odbywania przygotowania zawodowego. W przypadku młodocianego pracownika umowę z podmiotem, o którym mowa w ust. 1, zawiera pracodawca, który zatrudnia tego młodocianego.” Oznacza to, że ujęcie w Rozporządzeniu kwestii umowy o pracę z pracownikiem młodocianym i tego typu prowadzenie nauki zawodu można uznać za przekroczenie delegacji ustawowej z art. 120 ust. 4 Prawa oświatowego.

Rozporządzenie w sprawie praktycznej nauki zawodu nie zawiera odniesienia do realizacji nauki przez cudzoziemców, którzy realizują przygotowanie zawodowe na podstawie umowy o pracę zawartej z pracodawcą, bez formalnego skierowania przez szkołę na praktyki zawodowe lub zajęcia praktyczne. Warto przy tym zauważyć, że w czerwcu 2025 roku weszły w życie nowe przepisy regulujące zatrudnianie i pobyt cudzoziemców w Polsce. Reforma objęła między innymi pełną elektronizację procesów i nowe przesłanki odmowy legalizacji pracy i pobytu w Polsce.

Wprowadzono m.in. możliwość załatwienia online wszystkich spraw dotyczących zatrudniania cudzoziemców, zlikwidowano test rynku pracy, wprowadzono szybką ścieżkę dla zezwoleń na pracę dla firm i stanowisk o znaczeniu strategicznym oraz wprowadzono nowe obowiązki informacyjne pracodawców. Kluczowe w sprawie powierzenia pracy cudzoziemcom są przepisy Ustawy z dnia 20 marca 2025 r. o warunkach dopuszczalności powierzania pracy cudzoziemcom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. 2025 poz. 621) oraz w przypadku obywateli Ukrainy przepisy Ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz.U. 2025 poz. 337).

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Co do zasady obywatele Ukrainy przybyli do Polski po 24 lutego 2022 roku mogą legalnie podejmować pracę bez dodatkowych zezwoleń, przy czym pracodawca jest zobowiązany poinformować o fakcie powierzenia pracy obywatelowi Ukrainy właściwy powiatowy urząd pracy. Ponadto, obywatele Ukrainy mogą korzystać z polskiego systemu oświaty i systemu szkolnictwa wyższego. Analogicznie do polskich obywateli mają obowiązek szkolny. Pracodawca chcący zatrudnić młodocianego obywatela Ukrainy w ramach praktycznej nauki zawodu musi zatem dopełnić szeregu formalności zarówno w zakresie przepisów Kodeksu pracy dotyczących młodocianych, jak i specustawy o pomocy obywatelom Ukrainy.

Obowiązek pracodawcy poinformowania powiatowego urzędu pracy (PUP) o powierzeniu wykonywania pracy obywatelowi Ukrainy (w tym młodocianemu) w terminie 7 dni od dnia podjęcia pracy wynikający z art. 22 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz.U. 2025 poz. 337) jest dodatkowym obciążeniem formalno-prawnym pracodawcy. Zasadne jest zatem uzupełnienie obowiązującego rozporządzenia w taki sposób, aby jasne były obowiązki pracodawców, u których cudzoziemcy realizują praktyczną naukę zawodu. Powyższe przyczyni się do usunięcia wątpliwości i zatrudnienia poprawnego młodocianych cudzoziemców oraz zwiększenia efektywności systemu dualnego kształcenia zawodowego.

Zgodnie z art. 6 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu (Dz.U. 2019 poz. 391), praktyczna nauka zawodu może być prowadzona indywidualnie lub w grupach. Przepis ten nie zawiera jednak żadnych wytycznych dotyczących maksymalnej liczby uczestników grupy czy też liczby uczniów przypadających na jednego instruktora praktycznej nauki zawodu.

W § 6 i § 8 rozporządzenia w sprawie praktycznej nauki zawodu jedynie ogólnikowo wskazano na konieczność dostosowania warunków nauki do szczególnych potrzeb uczniów, w tym wynikających z niepełnosprawności. Przepisy te nie zawierają jednak odniesienia do podstawy prawnej takich dostosowań, nie precyzują zakresu możliwych rozwiązań organizacyjnych ani nie określają roli pracodawcy w ich wdrażaniu, a także kwestii finansowego wsparcia na dostosowanie.

Opinia powstała w ramach projektu, pt. „Monitorowanie prawa przez organizacje rzemiosła w zakresie zatrudnienia i umiejętności” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus 2021-2027 w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (nr umowy: FERS.04.03-IP.06-0001/24).

Brak jednoznacznych zapisów w tym zakresie rodzi szereg trudności praktycznych, w szczególności:

- co do rodzaju potrzeb objętych regulacją i szczegółowo określonych warunków dostosowania miejsca praktycznej nauki do osób z niepełnosprawnościami (czy dotyczą one wyłącznie osób z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego, czy także osób posiadających opinie poradni psychologiczno-pedagogicznych),
- niejednolite podejście do obowiązków pracodawcy w zakresie dostosowania środowiska pracy i metod szkolenia osób ze szczególnymi potrzebami,
- ograniczony dostęp pracodawcy do informacji o potrzebach ucznia, wynikający z braku obowiązku udostępniania dokumentacji medycznej lub psychologicznej przez rodziców.

W związku z powyższym, zasadne jest uzupełnienie rozporządzenia o szczegółowe regulacje dotyczące organizacji praktycznej nauki zawodu dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym:

- zapewnienie pracodawcom wsparcia merytorycznego w formie szkoleń, instruktaży lub materiałów informacyjnych;
- umożliwienie pracodawcom udziału w zespołach opracowujących Indywidualne Programy Edukacyjno-Terapeutyczne (IPET);
- wprowadzenie funkcji asystenta praktycznej nauki zawodu (wspierającego ucznia w miejscu pracy) oraz jego finansowania ze środków publicznych;
- zwiększenie dofinansowania kosztów kształcenia młodocianych pracowników z orzeczeniem o niepełnosprawności, w ramach odrębnych aktów prawnych.

Kluczowe w kontekście nauki w zakładach rzemieślniczych są przepisy § 10 rozporządzenia w sprawie praktycznej nauki zawodu, które dopuszczają prowadzenie zajęć praktycznych nie tylko przez nauczycieli, lecz także przez instruktorów praktycznej nauki zawodu. Instruktor musi posiadać uprawnienia pedagogiczne określone w § 10 ust. 3 pkt 1-6 (np. ukończony kurs pedagogiczny dla instruktorów praktycznej nauki zawodu) oraz – co do kwalifikacji zawodowych – spełnić jeden z pięciu wariantów wskazanych w § 10 ust. 4. W szczególności

Opinia powstała w ramach projektu, pt. „Monitorowanie prawa przez organizacje rzemiosła w zakresie zatrudnienia i umiejętności” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus 2021-2027 w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (nr umowy: FERS.04.03-IP.06-0001/24).

§ 10 ust. 4 pkt 4 przewiduje, że funkcję instruktora może pełnić osoba posiadająca tytuł zawodowy w zawodzie, w którym prowadzi szkolenie, legitymująca się świadectwem ukończenia zasadniczej szkoły zawodowej lub branżowej szkoły I stopnia oraz co najmniej sześcioletnim stażem pracy w zawodzie. Choć przepis ten zwiększa dostępność miejsc do odbywania praktycznej nauki zawodu, budzi on poważne wątpliwości środowiskowe i merytoryczne. W praktyce zrównuje status osoby bez tytułu mistrza z osobą, która ten tytuł posiada. Dla wielu doświadczonych rzemieślników, posiadających tytuł mistrza i przez lata pełniących rolę instruktorów, obecny stan prawny jest źródłem głębokiego poczucia niesprawiedliwości i demotywacji. Osłabia on etos pracy mistrza oraz jego pozycję jako autorytetu i lidera w środowisku zawodowym. Długofalowo może to prowadzić do spadku jakości kształcenia praktycznego i dalszego osłabienia prestiżu zawodów rzemieślniczych.

Proces praktycznej nauki zawodu w zakładach rzemieślniczych powinien opierać się nie tylko na kwalifikacjach formalnych, lecz przede wszystkim na wieloletnim doświadczeniu zawodowym instruktorów, ich wiedzy branżowej, umiejętnościach manualnych, a także na rozwiniętych kompetencjach miękkich, takich jak:

- umiejętność komunikacji z klientem,
- organizacja pracy własnej i zespołu,
- prowadzenie działalności gospodarczej w rzeczywistych warunkach rynkowych.

Ponadto, warto zwrócić uwagę, że aktualne rozporządzenie w sprawie praktycznej nauki zawodu nie reguluje precyzyjnie kwestii związanych z dokumentacją przebiegu praktycznej nauki zawodu. Kwestie te warto jednoznacznie określić w rozporządzeniu.

3. Propozycje doskonalenia obowiązującego rozporządzenia

- I. Warto rozszerzyć zakres przedmiotowy rozporządzenia, tak aby zawierało wszelkie kwestie regulujące praktyczną naukę zawodu, w tym m.in. kwestie refundacji wynagrodzeń młodocianych, dofinansowania pracodawcom kosztów kształcenia, warunków dla uczniów ze specjalnymi potrzebami i obowiązki związane z zatrudnieniem cudzoziemców lub rozważyć kompleksowe ujęcie przygotowania zawodowego młodocianych pracowników w funkcjonującym obecnie Rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie przygotowania zawodowego młodocianych i ich wynagradzania oraz ograniczenie Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie praktycznej nauki do praktyk zawodowych organizowanych przez szkołę.
- II. W rozporządzeniu warto dokonać jednoznacznego rozróżnienia pomiędzy dwiema podstawowymi formami realizacji praktycznej nauki zawodu, tj.
  - praktykami zawodowymi organizowanymi przez szkołę – realizowanymi najczęściej w technikach i szkołach policealnych, zgodnie z programem nauczania oraz we współpracy z podmiotami zewnętrznymi;
  - przygotowaniem zawodowym młodocianych pracowników – prowadzonym przez pracodawców, w szczególności zakłady rzemieślnicze, na podstawie umowy o pracę, zgodnie z przepisami Kodeksu pracy oraz ustawą o rzemiośle.
- III. Zastosowane określenia w § 14 ust 4. „w zawodzie pokrewnym do zawodu”, i „w zawodzie wchodzącym w zakres zawodu” warto wyjaśnić. Analiza pokrewności zawodów jest nie tylko kłopotliwa merytorycznie, ale również trudna z uwagi na zmieniające się w czasie programy nauczania.
- IV. Dla zachowania wysokich standardów kształcenia zawodowego w systemie dualnym, proponuje się wykreślenie lub nowe brzmienie § 10 ust. 4 pkt 4:

„posiada tytuł zawodowy w zawodzie, którego będzie nauczać i co najmniej średnie wykształcenie z maturą oraz posiada co najmniej sześcioletni staż pracy w zawodzie liczony po ukończeniu szkoły średniej”.

Wprowadzenie tej zmiany, będzie wymagało przepisów przejściowych i czasu na ewentualnie podniesienie kwalifikacji przez instruktorów spełniających wymagania z dotychczasowego zapisu.

- V. Proponujemy rozważyć również usunięcie możliwości szkolenia przez osoby, które posiadają ukończone studia wyższe niekierunkowe, nie mają żadnego tytułu zawodowego związanego z prowadzoną nauką zawodu i mogą szkolić (np. mgr ekonomii może szkolić fryzjera, jeżeli prowadzi salon fryzjerski i oświadczy, że wykonywał zawód).
- VI. W § 8 ust. 1 – należy po pkt 7 dodać punkt 8:

„8) uwzględnia szczególne potrzeby edukacyjne uczniów kierowanych na praktyczną naukę zawodu, wynikające z orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego lub opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej, w szczególności poprzez:

- a) przekazanie podmiotowi przyjmującemu informacji niezbędnych do zapewnienia odpowiednich warunków nauki, za zgodą rodzica lub pełnoletniego ucznia,*
- b) organizację wsparcia merytorycznego dla instruktorów praktycznej nauki zawodu i opiekunów praktyk zawodowych, w formie szkoleń, konsultacji lub materiałów informacyjnych,*
- c) umożliwienie udziału przedstawicieli podmiotu przyjmującego w pracach zespołu opracowującego Indywidualny Program Edukacyjno-Terapeutyczny*
- d) wnioskowanie o przydzielenie asystenta praktycznej nauki zawodu, jeżeli wynika to z potrzeb ucznia.”*

W § 8 ust. 2 – po pkt 9 dodać punkt 10:

„10) dostosowują warunki realizacji praktycznej nauki zawodu do szczególnych potrzeb edukacyjnych uczniów, zgodnie z informacjami przekazanymi przez szkołę, w szczególności poprzez:

- a) modyfikację zakresu obowiązków ucznia lub sposobu wykonywania zadań,*
- b) zapewnienie dodatkowego wsparcia organizacyjnego lub technicznego,*
- c) współpracę z asystentem praktycznej nauki zawodu, jeżeli został przydzielony,*

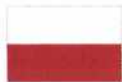

d) udział w szkoleniach lub konsultacjach organizowanych przez szkołę w zakresie pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.”

Proponowane powyżej zmiany wpisują się w strategiczne działania polityki edukacyjnej państwa, ukierunkowanej na inkluzję, zapewnienie równego dostępu do kształcenia oraz wspieranie aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami. Ich zasadność wynika nie tylko z potrzeby dostosowania praktycznej nauki zawodu do zróżnicowanych potrzeb młodocianych, lecz także z braku odpowiednich rozwiązań w obowiązujących innych aktach wykonawczych.

- VII. Wymienne stosowanie pojęć „zajęcia praktyczne” i „praktyki zawodowe” w rozporządzeniu w odniesieniu do różnych form przygotowania zawodowego powoduje, że niejasne staje się, które zapisy stosuje się do formy przygotowania zawodowego na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego, a które do pozostałych form, np. warsztatów szkolnych. Z tego względu warte rozważenia jest jednoznaczne i konsekwentne wprowadzenie do treści rozporządzenia pojęcia „przygotowanie zawodowe pracowników młodocianych”, zgodnie z definicją przyjętą w Kodeksie pracy. Posługiwanie się tym sformułowaniem w rozporządzeniu umożliwiłoby jednoznaczne rozróżnienie przepisów dotyczących młodocianych zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego, od regulacji odnoszących się do uczniów realizujących inne formy praktycznej nauki zawodu, np. na podstawie umów pomiędzy szkołą a pracodawcą. Obecnie w rozporządzeniu występuje niejednolite i niespójne stosowanie terminów: „zajęcia praktyczne”, „praktyczna nauka zawodu” i „praktyki zawodowe”. Pracownicy młodociani są przedstawiani w sposób nieczytelny — często pojawiają się w tych samych kontekstach, co uczniowie realizujący zajęcia praktyczne w ramach organizowanych przez szkołę umów z pracodawcami. Przykładowo, § 6 ust. 1 sugeruje, że rozporządzenie odnosi się również do uczniów objętych umową pomiędzy szkołą a zakładem pracy, mimo iż określani są jako uczestniczący w „zajęciach praktycznych”. Taki brak terminologicznej precyzji prowadzi do dezorientacji oraz błędnych interpretacji przepisów zarówno po stronie szkół, jak i pracodawców. W szczególności rodzi to

Opinia powstała w ramach projektu, pt. „Monitorowanie prawa przez organizacje rzemiosła w zakresie zatrudnienia i umiejętności” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus 2021-2027 w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (nr umowy: FERS.04.03-IP.06-0001/24).

trudności we właściwym stosowaniu przepisów wobec młodocianych pracowników, których status prawny i obowiązki wynikają bezpośrednio z Kodeksu pracy, a nie wyłącznie z przepisów oświatowych. Z tego względu postulujemy: o jednoznaczne wyodrębnienie w rozporządzeniu kategorii „*pracowników młodocianych odbywających przygotowanie zawodowe na podstawie umowy o pracę*”, oraz spójną, konsekwentną terminologię, która będzie w pełni skorelowana z ustawowymi regulacjami Kodeksu pracy. Takie ujednolicenie zapisów przyczyni się do zwiększenia przejrzystości przepisów, poprawi praktykę ich stosowania oraz ograniczy konflikty interpretacyjne na linii szkoła–pracodawca.

VIII. Warto § 7 dodać ust. o następującej treści:

„W przypadku praktycznej nauki zawodu organizowanej w zakładach rzemieślniczych, dopuszcza się dostosowanie programu nauczania oraz organizacji nauki do specyfiki pracy w rzemiośle.”

Model pracy i kształcenia w rzemiośle różni się od przemysłowego, wymaga elastyczności i indywidualnego podejścia, co jest istotne dla skutecznego przygotowania młodych rzemieślników.

4. Podsumowanie

Aktualne rozporządzenie wymaga doskonalenia z udziałem strony społecznej. Proponowane w opinii zmiany są zgodne z celami i priorytetami zawartymi w Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030, która wskazuje na konieczność wzmacniania kompetencji zawodowych, promowania uczenia się przez całe życie oraz podnoszenia jakości edukacji praktycznej. Zaproponowane zmiany mogą przyczynić się do lepszego zrozumienia obowiązującego prawa i wzmocnienia systemu edukacji zawodowej w Polsce, dlatego postulujemy ich wprowadzenie.